

Emmi Vuojolainen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sairaanhoitaja (AMK), -diakoninen hoitotyö
Opinnäytetyö, 2021

MEIL EI OLE DIAKOONIA-TÖÖTAJAT

SELVITYS TALLINNAN PYHÄN HENGEN SEURAKUNNAN DIAKO-
NIATYÖSTÄ

TIIVISTELMÄ

Emmi Vuojolainen

Meil ei ole diakooniatöötajat – Selvitys Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan diakoniatyöstä

Sivut 32 ja 2 liitettä

Kevät 2021

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sairaanhoitaja (AMK) -diakonissa

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan työntekijöiden ja vapaaehtoisten kokemuksia seurakunnan diakoniatyöstä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata ja selvittää Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan työntekijöiden sekä vapaaehtoisten kokemuksia seurakunnassa toteutettavasta diakoniasta ja sen kehittämiskohteista. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan diakoniatyön kehittämiseksi.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja se on tehty työelämäyhteistyössä Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan kanssa. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelut järjestettiin yksilöhaastatteluina ja aineistoa varten haastateltiin kahdeksaa henkilöä. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Aineistosta ilmeni, että Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnassa diakoniatyötä tehdään työntekijä- ja vapaaehtoisresurssien puitteissa ja diakoniaksi koettiin lähes kaikki seurakunnan ihmistenparissa tekemä työ. Diakoniatyö koettiin kuitenkin jäävän vähäiseksi seurakunnan työntekijä- ja vapaaehtoisresurssien takia. Kehittämiskohdiksi seurakunnan diakoniatyössä nousi esiin tarve henkilöstä, jolla olisi aikaa kuunnella ja jonka vastuualueena olisi diakoniatyö. Lisäksi koettiin tärkeäksi vapaaehtoistyön kehittäminen ja uusien vapaaehtoisten löytäminen. Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että seurakunnalla on halua kehittää omaa diakoniatyötään, mutta sen toteuttamiseen seurakunta tarvitsee mahdollisesti taloudellista tukea tai muunlaista apua lisätäkseen henkilöresurssiaan. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää näyttönä rahoituksen hakemisessa diakoniatyön kehittämiseksi.

Asiasanat: diakonia, evankelis-luterilainen kirkko, kvalitatiivinen tutkimus, teemahaastattelut, Viro

ABSTRACT

Emmi Vuojolainen

Meil ei ole diakooniatöötajat - A report on the diaconal work of the Tallinn Holy Spirit Church

32 p., 2 appendices

Spring 2021

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Health Care

Option in Diaconal Nursing

Registered Nurse

This thesis examines the experiences of the staff and volunteers of the Tallinn Holy Spirit Church in the diaconal work of the church. The purpose of the thesis was to examine and describe the experiences of the employees and volunteers of the Tallinn Holy Spirit Church about the diaconia implemented in the parish and its targets of development. The aim of the thesis was to produce information for the development of the diaconal work of the Tallinn Holy Spirit Church.

The thesis was carried out as a qualitative study and it was done in co-operation with the Tallinn Holy Spirit Church. A semi-structured interview was used as the method of data collection. The interviews were conducted as individual interviews and eight people participated. The material was analyzed by using content analysis.

The material showed that diaconal work in the Tallinn Holy Spirit Church is carried out within the limits of staff and volunteer resources, and almost all parish work with people was considered to be diaconal work. However, diaconal work was felt to be limited due to parish staff and volunteer resources. The need for a person who would have time to listen and whose responsibility would be diaconal work emerged as areas for development in the parish's diaconal work. In addition, it was felt important of developing volunteering and finding new volunteers. The conclusion of the study was that the parish has a desire to develop its own diaconal work, but in order to carry it out, the parish may need financial support or other help to increase its human resources. The thesis can be used as evidence when applying for funding for the development of diaconal work.

Keywords: social work of the church, Evangelical Lutheran Church, qualitative research, focused interviews, Estonia

Sisällys

1 JOHDANTO	4
2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET	5
2.1 Diakoniatyön lähtökohdat	5
2.2 Diakoniatyö Suomessa	6
2.3 Diakoniatyö Virossa	8
2.4 Diakoniatyön merkitys ihmisten terveyteen	9
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	11
4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄKUMPPANIT	12
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
5.1 Tutkimusmenetelmän kuvaus ja valinta	13
5.2 Aineistonkeruumenetelmät ja kohderyhmä	13
5.3 Aineiston analyysi	15
6 TULOKSET	16
6.1 Diakonian määritelmä	16
6.2 Diakonian toteuttaminen seurakunnassa	17
6.3 Diakonian kehittämiskohteet seurakunnassa	19
6.4 Kehittämisen haasteet seurakunnassa	22
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	24
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	26
9 POHDINTA	27
LÄHTEET	29
LIITE 1. Haastattelukysymykset	32
LIITE 2. Saatekirje	34

1 JOHDANTO

Syksyllä 2019 tein elämäni siihenastisen isoimman ja rohkeimman askeleen maailmalle: päätin lähteä suorittamaan sairaanhoitajatyöharjoittelua kolmeksi kuukaudeksi Viroon. Samalla pääsin havainnoimaan Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan toimintaa. Opinnäytetyöni tuo jatkoa näille havainnoille ja vie tarkastelun syvemmälle keskittyen seurakunnan diakoniseen toimintaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata ja selvittää Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan työntekijöiden sekä vapaaehtoisten kokemuksia seurakunnassa toteuttavasta diakoniasta ja sen kehittämiskohteista. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan diakoniatyön kehittämiseksi.

Tämä tutkimus oli tärkeä ja ajankohtainen Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnalle. Seurakunnalle opinnäytetyön tuottama tieto on merkityksellistä ja tilanne sen laatimiseen oli ainutkertainen. Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan diakoniatyötä ei ole aikaisemmin tutkittu. Opinnäytetyössäni oma ammatillinen koulutukseni mahdollisti vertailun Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnassa tehtävän diakoniatyön sekä Suomessa toteutettavan diakoniatyön välillä. Opinnäytetyössäni hyödynsin kirjallisuutta kuvaamaan suomalaista diakoniatyötä.

Tein opinnäytetyön työelämäyhteistyössä Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan kanssa. Opinnäytetyön lähtökohtana oli tutkittavan seurakunnan toive diakoniatyön kehittämisestä ja mahdollisuudesta saada uudenlaista osaamista Suomesta. Tulevaisuutta ajatellen opinnäytetyöni tuloksia on tarkoitus käyttää perusteluna projektityöntekijän palkkaamiseen Tallinnan Pyhän Hengen seurakuntaan. Opinnäytetyöstä saatuja tuloksia voidaan myös hyödyntää ystävyysseurakuntatyössä.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET

Noihin aikoihin, opetuslasten joukon yhä kasvaessa, kreikkaa puhuvat alkoivat syyttää hepreankielisiä siitä, että heidän leskiään syrjittiin päivittäisiä avustuksia jaettaessa. Silloin apostolit, ne kaksitoista, kutsuivat koolle koko opetuslasten joukon ja sanoivat: »Ei ole oikein, että me ruoan jakamisen tähden lyömme laimin Jumalan sanan. Valitkaa siis, veljet, keskuudestanne seitsemän hyvämaineista miestä, jotka ovat Hengen ja viisauden täyttämiä, niin me asetamme heidät tähän tehtävään. Silloin me voimme omistautua rukoukseen ja Jumalan sanan jakamiseen.» (Raamattu, 1992, Apostolien teot 6: 1-4.)

Alkuseurakunnassa asetettiin seitsemän miestä huolehtimaan vähäosaisista. Kirkon tehtävänä nähdään myös tänä päivänä vähäosaisista huolehtiminen ja joissakin kirkoissa tähän tehtävään on erikseen palkattu diakoniatyöntekijöitä.

2.1 Diakoniatyön lähtökohdat

Diakonialla tarkoitetaan palvelua, joka kohdistuu kärsiviin ja vaikeuksissa oleviin. (Thitz ym., 2020, 16). Diakonia on seurakuntien lähimmäisenrakkauteen perustuva tehtävä, ja se kuuluu jokaiselle kristitylle. (Góthoni 2010, 12.) Kirkkojen maailmanneuvosto on linjannut palvelun yhdeksi kirkon kolmesta tehtävästä maailmassa. Kirkon olemus on diakoninen. Vaikka diakonia toteutuu eri tavoilla, sen pitäisi olla jokaisen paikallisseurakunnan olemuksessa. (Thitz ym., 2020, 16.)

Raamatusta on löydettävissä kehotuksia diakoniaan eli lähimmäisen palveluun Vanhasta testamentista, Uuden testamentin evankeliumeista, Apostolien teoista ja Paavalin kirjeistä. Näiden kaikkien viesti on tiivistettävissä lähimmäisenrakkauteen. Jeesus kehottaa Raamatussa useaan kertaan ihmisiä lähimmäisten rakastamiseen ja hänen tavastaan kohdata sairaita, syntisiä, köyhiä ja muiden hyljeksimiä kirkko ja diakoniatyö on ottanut mallia. (Gothóni ym. 2012, 15-22.)

Jo Vanhan testamentin aikana heikommassa asemassa olevista kannettiin huolta Jumalan lain ansiosta. Laki ohjeisti muun muassa jättämään joka kolmas vuosi sadosta kymmenykset paikallisille leeviläisille, joilla ei ollut omaa perintömaata sekä pellolle unohdetut lyhteet muukalaisten, orpojen ja leskien kerättäväksi. (Raamattu, 1992, Viides Mooseksen kirja 14:28 & 24:19.) Uudessa testamentissa Jeesus opettaa ihmisille lähimmäisyydestä kertomuksella Laupiaasta samarialaisesta (Raamattu, 1992, Evankeliumi Luukkaan mukaan 10:25-37). Roomalaiskirjeessä Paavali ohjeistaa palvelutehtävän saaneita palvelemaan (Raamattu, 1992, Kirje roomalaisille 12:7) ja Apostolien teoissa kerrotaan, kuinka Juudaksen tilalle valittiin uusi mies hoitamaan palvelutehtävää (Raamattu, 1992, Apostolien teot 1: 17, 24-25).

Kristinuskon varhaisessa vaiheessa huolenpito oli seurakuntien tehtävä ja se ulottui myös seurakunnan ulkopuolisiin ihmisiin (Latvus & Elenius, 2007; Räisänen). Keskiajalla kirkon tehtäviin toimitusten ja jumalanpalvelusten ohella kuului köyhäinhoito (Malkavaara 2015, 39). 1800-luvulla protestanttisten kirkkojen piirissä syntyi diakoniauudistus, joka korosti karitatiivista diakoniaa eli diakonian huolenpidollista tehtävää (Thitz ym., 2020, 17). Seurakuntien hädänalaisista huolehtiminen on toiminut esimerkkinä hyvinvointiyhteiskunnan rakentumisessa (Latvus & Elenius, 2007; Räisänen).

2.2 Diakoniatyö Suomessa

Nykyistä suomalaisen seurakuntadiakonian mallia ei samanlaisena löydy muualta maailmasta (Latvus & Elenius, 2007). Suomeen perustettiin ensimmäiset diakonissalaitokset jo 1860-luvulla, kun Diakonia-aate oli levinnyt Saksasta muualle Eurooppaan. (Kopperi 2015, 219). Samoihin aikoihin köyhäinhoito siirtyi pikkujalaa seurakuntien vastuulta kunnille. (Malkavaara 2015, 83.) Siirryttäessä 1900-luvulle Suomessa esitettiin ajatusta seurakuntadiakoneista ja tätä aloitettiin kokeilemaan lähettämällä diakonissalaitoksista terveydenhoitokoulutusta saaneita diakonissoja seurakuntiin. 1943 kirkkolakiin kirjattiin diakoniatyöntekijästä, että seurakunnissa tulisi olla diakoniatyöntekijä. Lopulta seurakuntiin alettiin myös palkata sosiaalialan koulutuksen saaneita diakoneja. (Kopperi 2015, 219-220.)

Suomessa kirkon rakkaudenpalvelua toteuttavat myös diakoniatyöntekijät eli diakonian viranhaltijat. Viranhaltijoiden saama koulutus antaa kirkon diakoniatyölle mahdollisuuden ihmisten kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen. (Góthoni 2010, 12-13.) Diakonian viran perustelut ja sisältö nousee kirkon missiosta (Kirkkohallitus, 6). Seurakunnissa toteutettava lähimmäisrakkaus ei riipu seurakunnasta tai virasta, vaan perustuu kirkon missioon ja arvoihin. Suomen kirkkolaissa on kuitenkin määrätty erikseen diakonianvirasta (KL 1054/1993).

Suomessa diakonian virka on kirkon virka. Diakonian virka vaatii tutkinnon, voikaation eli seurakunnan tai seurakuntayhtymän kutsun työtehtäviin, sekä piispan toimittaman virkaan vihkimyksen. Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen kehittyy koulutuksen, työelämän ja täydennyskoulutusten myötä. Kirkkohallitus määrittelee diakonian viranhaltijan tutkinnon vaatimuksista. Diakonian viranhaltijan ammatillinen osaamisen pohjana toimii sosiaali- tai terveysalan sekä kirkon alan AMK-koulutus. (Kirkkohallitus. 2020, 5) Kirkkohallituksen päätöksen numero 141 mukaan diakonian virkaan vaaditaan toinen seuraavista tutkinnoista: vähintään 240 opintopisteen laajuinen sairaanhoitaja ammattikorkeakoulututkinto tai 210 opintopisteen laajuinen sosionomi ammattikorkeakoulututkinto. Sairaanhoitajatutkinnon tulee sisältää vähintään 60 opintopistettä teologisia, kirkon ja seurakunnan työhön sekä diakoniaan liittyviä opintoja. Sosionomitutkinnossa vähimmäismäärä samoille opinnoille on 90 opintopistettä. (Suomen ev.lut. kirkko, 2020, nro 141). Kouluttautuminen sairaanhoitaja (AMK), diakonissaksi ja sosionomi (AMK), diakoniksi on mahdollista Suomessa Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja kouluttautuminen socionom (YH), diakoniksi ruotsinkielellä Yrkeshögskolan Noviassa. (Suomen ev.lut. kirkko i.a.).

2010-luvulta lähtien suomalaisessa diakoniatyössä ja sen koulutuksessa on korostettu yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyyttä on vapaaehtoistyössä ja projekteissa, joissa tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. (Thitz ym., 2020, 326) Yhteisöllisyyteen tähdätään myös kirkon uusimmassa Ovet auki -strategiassa, jossa yhtenä tavoitteena on avata seurakuntien tilat vapaaehtoisten järjestämää toimintaa varten. Vapaaehtoisten merkityksellisyys kirkon olemassa ololle on tunnistettu Suomessa jo pitkään, mutta silti heidän toimintansa on rajattua. (Suomen ev.lut. kirkko 2020, 6,23.)

2.3 Diakoniatyö Virossa

Virossa ei ole samanlaista diakonian virkaa kuin Suomessa. Virossa diakoni on kirkkolain mukaan vain papin apulainen, jolla ei tarvitse olla sosiaali- tai terveystieteiden alan koulutusta (Avo Üprus, henkilökohtainen tiedonanto 22.01.2021). Seurakunnassa voi kuitenkin olla myös erikseen työntekijä, jonka vastuulla on diakoniatyö, mutta tähän ei ole erillistä koulutusta. Virossa ei ole diakoniatyöntekijöiden ammattikoulutusta (Suomen lähetysseura, Viro. i.a.).

Huomattava ero Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon verrattuna on Viron evankelisluterilaisen kirkon verotusoikeuden puuttuminen. Seurakunnat saavat rahaa ulkomaisilta tukijoilta sekä jäsenmaksuista. (Ruotsala 2020, 15). Viron evankelisluterilaisella kirkolla on noin 150 000 jäsentä ja sen resurssit ovat pienet taloudellisen tilanteen takia. (Suomen Lähetysseura, Viro. i.a.) Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnalle tuloja tulee muun muassa lahjoitusten ja jäsenmaksujen lisäksi seurakunnan ylläpitämästä majatalosta, lastenhoidosta, turistien kirkkoviikereissujen sisäänpääsymaksuista ja joulumyyjäisistä.

Virossa kirkollisen alan koulutus on kovin erilainen verrattuna Suomen koulutukseen. Teologiaa voi opiskella Tallinnassa ja Tartossa, mutta kirkollista perhe- ja kasvatustieteitä ei opeteta perusopintoina. Diakoneille ja papeille on tarjolla ordinaatiovalmennusta, joka valmentaa tuleviin työtehtäviin. (Ruotsala 2020, 31.) Viron evankelisluterilaisen kirkon kirkkolaissa diakonin virka tunnustetaan hengelliseksi ammatiksi. Diakonin tehtävään voidaan asettaa henkilö, jonka konfirmaatiosta on vähintään kolme vuotta, jolla on vaadittava koulutus, joka on vähintään 21-vuotias ja jonka arkkipiispa hyväksyy tehtävään. Diakonin tehtävät koostuvat saarnaamisesta, esimerkiksi sanajumalanpalveluksissa, sekä lähimmäisten palvelemisesta. Virossa diakoni ei ole välttämätön virka kirkossa, mutta seurakunta-neuvosto voi päätöksellään ehdottaa sen käytäntöön panna piispalle. (Eesti Evangeelse Luterliku Kirik, ia.) Viron evankelisluterilaisen kirkon diakonin virkaan vaadittava koulutus muodostuu vähintään 20 opintopisteestä. Nämä opinnot koostuvat Raamatun, kirkon opetuksen, kirkkohistorian ja teologian opinnoista.

Koulutuksen maksaa seurakunta tai laitos, joka lähettää henkilön koulutukseen, ellei toisin ole sovittu. (EELK Usuteaduse Instituut, ia.)

Viron luterilaisen kirkon koulutuslaitos on Teologinen instituutti ja siellä voi valmistautua diakonin ja papin vihkimykseen. Viron evankelisluterilaisen kirkon konsistorin diakoniaosaston johtaja Avo Üprus kouluttaa itse omat työntekijänsä, jolloin on mahdollisuus perehdyttää juuri tiettyihin tehtäviin. (Avo Üprus, henkilökohtainen tiedonanto 22.01.2021.)

Viron kirkossa työtä ei tilastoida yhtä systemaattisesti kuin Suomessa. Konkreettisia numeerisia tietoja kerätään vain jäsenistä, toimituksista, jumalanpalveluksista ja taloudesta. Tilastoinnissa ei siis näy diakonia, sielunhoito tai vapaaehtoistyö, joten pienet lähimmäisenrakkauteen perustuvat teot jäävät huomaamatta suuremmissa tarkastelussa. (Ruotsala 2020, 33.) Suomessa kirkon tilastoinnista on nähtävästi hyötyä esimerkiksi yhteiskunnan ongelmien esiin nostamisessa. Esimerkiksi kirkon nelivuotiskertomuksesta on käynyt ilmi diakoniatyössä perusturvan riittämättömyys ja sosiaaliturvien leikkaus (Kirkon tutkimuskeskus 2020, 13). Myös Diakoniabarometri-kyselytutkimuksella kerätään tietoa Suomen diakoniatyöstä, diakoniatyöntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia. Diakoniabarometri on muun muassa osoittanut 2018, että perustoimeentulon käsittelyn siirtyminen Kansaneläkelaitokselle ei ole sujunut ilman ongelmia. (Kirkon tutkimuskeskus 2020, 35.)

2.4 Diakoniatyön merkitys ihmisten terveyteen

Suomessa diakonian viranhaltijan tehtäviin kuuluu hädän tunnistaminen ja kristillisen ihmiskäsityksen mukainen ihmisen kokonaisvaltainen ja arvostava kohtaaminen. Diakonian viranhaltijan tehtävässä näkyy terveyden ja hyvinvoinnin kokonaisvaltainen edistäminen. Diakonian viranhaltija puolustaa ihmisarvoa ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta, tunnistaa ihmisten hädän ja avuntarpeita, sekä pyrkii edistämään ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Se vaatii taitoa tunnistaa ihmisten ja yhteisöjen elinolosuhteiden ongelmia ja kykyä vaikuttaa niihin. (Kirkkohalitus, 6, 10).

Diakonia-ammattikorkeakoulun hallinnoiman tutkimuksen mukaan diakonissat ovat merkittävässä roolissa seurakunnissa terveyden ja hyvinvoinnin edistäjinä. (Kotisalo & Rättyä 2014, 16.) Ihmisen terveyden nähdään koostuvan fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta, emotionaalisesta ja hengellisestä ulottuvuudesta. Henkinen ja hengellinen terveys vaikuttavat ihmisen terveyden kokonaiskuvaan. Diakoniatyö pyrkii kohtaamaan ihmisen kokonaisvaltaisesti erityisesti henkisen ja hengellisen terveyden asiantuntijana voimavaralähtöisesti (Kotisalo & Rättyä 2014, 24-25, 29)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata ja selvittää Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan työntekijöiden sekä vapaaehtoisten kokemuksia seurakunnassa toteuttavasta diakoniasta ja sen kehittämiskohteista. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan diakoniatyön kehittämiseksi.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaista diakoniatyö on Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnassa?
2. Millaisia kehittämiskohteita nousee Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan diakoniatyöstä?

4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄKUMPPANIT

Tein opinnäytetyöni työelämäyhteistyössä Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan kanssa. Opinnäytetyöni aihe oli lähtöisin seurakunnan toiveesta diakoniatyönsä tutkimiseen kehittämistä silmälläpitäen. Opinnäytetyösopimuksessa seurakunta toimi tiedonantajana ja haastatteluiden mahdollistajana. Opinnäytetyöntekijä vastasi puolestaan haastatteluiden toteutuksesta ja raportin laatimisesta.

Tallinnan Pyhän Hengen seurakunta on evankelisluterilainen ja sen kirkko sijaitsee Vanhassa Tallinnassa. Seurakunnassa on noin 3000 jäsentä. Tallinnan Pyhän Hengen seurakunta on Ylöjärven seurakunnan ystävyysseurakunta. Ystävyysseurakunnat tekevät yhteistyössä muun muassa retkiä ja leirejä. Ylöjärven seurakunta tukee ystävyysseurakuntaansa tarvittaessa taloudellisesti, esimerkiksi nyt koronatilanteen vuoksi oli tarvittu taloudellista tukea.

Ylöjärven seurakunnalla ei ollut varsinaista roolia opinnäytetyössäni eli en ollut solminut heidän kanssaan erikseen sopimusta. Olin keskustellut Ylöjärven seurakunnan työntekijöiden kanssa, joiden työtehtäviin kuuluu ystävyysseurakuntatyö Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan kanssa. He olivat kiinnostuneita työni aiheesta, pitivät sitä merkityksellisenä Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnalle sekä kannustivat minua aiheen tutkimiseen.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusmenetelmän kuvaus ja valinta

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista menetelmää. Kvalitatiivisella menetelmällä pyritään mahdollisimman kokonaisvaltaisen ymmärtämiseen tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 161.) Tutkimus ei ole universaalista, vaan se keskittyy tutkittavan asian ominaispiirteisiin ja näin ollen sen täytyy ottaa huomioon tutkittavan asian historialliset ja kulttuurilliset vaikuttajat. Tutkimuksen pitäisi pyrkiä ekologiseen validiuteen eli jalkautua tutkittavien ihmisten arkielämään. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 19)

Haastattelu on joustava menetelmä, jossa kielellisellä vuorovaikutuksella ja ei-kielellisillä vihjeillä on mahdollisuus parantaa tiedonhankintaa ja vastausten ymmärrystä. Opinnäytetyössä haastattelusta on etua siinä, että haastattelutilanteessa vastauksia voidaan selventää ja pyytää mielipiteille perusteluja sekä esittää tarvittaessa lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34-35).

Kvalitatiivista tutkimusmenetelmää oli perusteltua käyttää tässä opinnäytetyössä, jotta saatiin mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnassa tehtävästä diakoniatyöstä.

5.2 Aineistonkeruumenetelmät ja kohderyhmä

Opinnäytetyön tutkimuskysymysten taustalla on käytetty nelikenttä- eli SWOT-analyysia. Nelikenttäanalyysin tarkoitus on muodostaa havainnollinen kokonaisuus nykytilan ja muutostekijöiden yhteisvaikutuksista. Analyysissa huomioidaan nykytilanteen vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden mahdollisuudet ja uhat. (Repo & Vahvaselkä 1994, 94-95.)

SWOT-analyysia voidaan käyttää erilaisissa tarkoituksissa. SWOT-analyysiin voidaan koota useampien yksittäisten henkilöiden näkemykset yhteiseksi näkemykseksi. Koska SWOT-analyysissa huomioidaan yksittäisten ihmisten

mielipiteet, on mahdollista, että tuloksia tarkastellessa samat asiat voidaan nähdä sekä vahvuuksina että heikkouksina. (Lindroos & Lohivesi 2004, 217.)

Tutkimusaineisto kerättiin paikan päällä tehdyillä teemahaastatteluilla. Haastattelut tapahtuivat yksilöhaastatteluina. Haastatteluita tehtiin suomeksi, viroksi ja englanniksi. Kielet valikoituivat haastateltavien toiveiden mukaan. Haastatteluista tallennettiin äänitteet, jotka litteroitiin. Haastattelut kestivät keskimäärin 20–30 minuuttia. Lyhin haastattelu oli kestoaltaan noin 12 minuuttia ja pisin noin 50 minuuttia. Litteroitua aineistoa kertyi 31 sivua, kun käytettiin Arial-fonttia ja fonttikoko oli 12. Koronatilanne huomioiden haastatteluihin oli mahdollisuus osallistua myös etänä, mutta kukaan haastateltavista ei tätä toivonut.

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, joka soveltuu erilaisten ilmiöiden tutkimiseen. Teemahaastattelussa on valittuna jotkin teemat sekä niihin liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelu etenee näiden teemojen ja kysymysten mukaan. Teemahaastattelussa on tilaa ihmisten tulkinnoille asioista ja heidän asioille antamilleen merkityksille. Teemahaastattelun kysymysten valinta perustellaan tutkimuksen tarkoituksen mukaan ja niiden valintaa ohjaa tutkimuksen viitekehys eli se, mitä ilmiöstä jo tiedetään. (Pitkäranta 2014, 92-93)

Haastatteluihin kutsuttiin kahdeksan henkilöä ja kaikki heistä suostuivat haastateltaviksi. Haastateltavat olivat Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan työntekijöitä ja vapaaehtoisia. Kaksi haastateltavista oli Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan alaseurakuntien työntekijöitä ja yksi haastateltavista työskenteli Viron evankelisluterilaisen kirkon komissiossa, joten hänen vastauksistaan saatiin laajempi kuva Viron evankelisluterilaisen kirkon tilanteesta. Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan kirkkoherra ja seurakunnan puheenjohtaja auttoivat haastateltavien valitsemisessa. Kutsuna käytin saatekirjettä sekä yksinkertaisempaa viestiä. Haastatteluiden alussa kerroin vielä opinnäytetyöni tarkoituksesta ja tavoitteista, sekä siitä, että haastattelu äänitetään litterointia varten. Kaikki kutsutut sopivat kanssani haastatteluajan ja haastattelun äänittäminen sopi heille.

5.3 Aineiston analyysi

Opinnäytetyön aineiston analysoinnissa on käytetty sisällönanalyysia, jotta haastateltavien kokemukset pääsevät esille. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston käsittelyssä voidaan käyttää sisällönanalyysia (Kananen 2014, 42). Sisällönanalyysi antaa mahdollisuuden haastatteluista syntyneen aineiston systemaattiseen ja objektiiviseen analysointiin. Sisällönanalyysillä on tarkoitus kuvata aineiston sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Kuvassa 1 on esitettyä aineistolähtöisen sisällönanalyysin etenemisen vaihe vaiheelta.

Kuva 1. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018)

Opinnäytetyössä kuvaan haastateltavien kokemusta Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan diakoniatyöstä. Aineiston analyysivaiheessa jaoin vastauksia

teemoittain. Ensimmäisenä jaoin vastaukset vain tämän hetkiseen diakoniatyöhön ja sitten sen kehittämiseen liittyviin toiveisiin ja haasteisiin. Tämän jälkeen vielä ryhmittelin teemojen sisällä olevia vastauksia ja analyysissa mainitsen, onko useampi haastateltava antanut samankaltaisia vastauksia. Aineisto oli laaja ja rajausta tein vain niiden vastausten osalta, jotka eivät liittyneet valittuihin teemoihin ja näin ollen eivät olleet merkityksellisiä tutkimuksen lopputulokselle. Aineiston ryhmittelyn ja rajauksen jälkeen luin vielä alkuperäisen aineiston läpi tarkistaakseni, että kaikki on huomioitu.

6 TULOKSET

6.1 Diakonian määritelmä

Haastateltavat määrittivät diakonian liittyvän ihmisten kanssa tehtäväksi työksi ja kohtaamiseksi. Suurin osa vastaajista mainitsi ihmisten auttamisen ja vastauksista nousi välittäminen, ihmisen arvokkaana pitäminen sekä hengellisiin tarpeisiin vastaaminen. Diakonian ei koettu rajoittuvan tiettyyn ikäryhmään; lasten ja nuorten kanssa tehtävä työ luettiin myös diakoniaksi.

Diakonia merkitsee työtä ihmisten kanssa, mielestäni se liittyy kirkkoon.

...sellainen kokonaisvaltainen ihmisten kohtaaminen.

Ajattelen, että diakonia onkin kirkon yhteiskuntaan suunnattua tekemistä...

Diakonian pitäisi olla kirkon työ kaikkien niiden kanssa, ketkä tarvitsevat jostain syystä apua...

Ajattelen, että diakonia näkyy jollain tavalla aina, kun kohtaat ihmisiä...

Diakonia on ihmisille sitä, minkä vuoksi kirkko on tuttu.

6.2 Diakonian toteuttaminen seurakunnassa

Kaikki haastateltavat kertoivat, että diakoniaa Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnassa tekevät niin kirkon työntekijät kuin vapaaehtoiset. Ihmisten määrän kerrottiin olevan kuitenkin pieni. Haastatteluista kävi myös ilmi, että yleensä Viron kirkkoissa palkattua diakoniatyöntekijää

Kun ei ole nimettyä diakoniatyöntekijää, luulen että lähes kaikki, jotka työskentelevät tai toimivat vapaaehtoisina tekevät diakoniaa kirkossa.

Meillä on pieni seurakunta, joten kaikki tekevät vähän kaikkea.

...kun tarvitsee jokin asia hoitaa, teemme sen yhdessä ja saamme sen hoidetuksi.

Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnassa diakoniatyötä koettiin toteutettavan monella eri tavalla, mutta silti koettiin, että se oli vähäistä. Erityisen merkittävä osa seurakunnan diakoniatyöstä on joulunajan tervehdykset ikäihmisille sekä lasten kanssa tehtävä työ. Kaikissa haastatteluissa mainittiin lasten kanssa tehtävä työ, jota on seurakunnan päivähoito, pyhäkoulu ja leiritoiminta. Se nähtiin myös samalla perhetyönä.

Yritämme opettaa lapsille, että he ovat rakkaita ja arvokkaita.

Minä luulen, että täällä on lastenhoito, missä kaikki on hyvin.

Yhtä haastattelua lukuun ottamatta kaikki haastateltavat mainitsivat joulunajan tervehdykset ikäihmisille. Joulutervehdyksellä kartoitetaan yli 75-vuotiaiden seurakuntalaisten elämäntilannetta. Joulutervehdykset koettiin toimivaksi tavaksi tehdä diakoniaa. Ajallisesti se ottaa aikaa, viime vuonna oli 118 ihmistä, joiden luokse joulupaketteja toimitettiin.

Yhtä haastattelua lukuun ottamatta haastatteluissa nousi esille yhteistyö eri seurakuntien ja tahojen välillä. Tähän liittyy myös työ Tallinna Pyhän Hengen seurakunnan alaseurakuntien kanssa. Pääseurakunta on vironkielinen ja

alaseurakuntia ovat englanninkielinen-, latviankielinen- ja viittomakielinenseurakunta. Lisäksi Lasnamäellä on seurakunnan alaisuudessa toimiva seurakunta. Useammassa haastattelussa nousi esille viittomakielisen seurakunnan tekemä työ ja apu tulkkauksessa. Muutenkin eri kieliryhmissä tehtävä työ nousi haastatteluista esille. Eri yhteistyötahojen nähtiin toteuttavan diakoniaa ja sitä kautta yhteistyö heidän kanssaan koettiin diakoniaksi. Yksi näistä tahoista oli Virossa toimiva ruokapankki.

Se kuinka hyvät yhteydet meillä on muiden kanssa.

Työ viittomakielisten kanssa on suuressa osassa diakoniatyötä, koska se palvelee niitä ihmisiä, joiden olisi muuten haastavaa käydä kirkossa.

Tämä täällä on ainoa viittomakielinen seurakunta koko Virossa.

Yhtä haastattelua lukuun ottamatta kaikki haastateltavat mainitsivat sairaala- ja laitosvierailut, joita on tehty sen verran kuin on ehditty. Niissä on pidetty rukoushetkiä, pieniä jumalanpalveluksia sekä kuoron konsertteja. Myös kotiin viety ehtoollinen mainittiin kahdessa haastattelussa. Korona on rajoittanut laitos- ja kotivierailuja.

Useammassa haastattelussa mainittiin seurakunnan vapaaehtoisen järjestämä naistenpiiri, joka kokoaa eri ikäisiä ja eri kielisiä naisia yhteen, juttelemaan vakavistakin asioista ja rukoilemaan. Tässä työssä koettiin olevan läsnä myös sielunhoito.

Lasnamäen alueella tehtävä työ mainittiin neljässä eri haastattelussa. Lasnamäelle on perustettu luterilainen seurakunta, joka toimii Pyhän Hengen seurakunnan alaisuudessa, koska Lasnamäki kuuluu alueellisesti Pyhän Hengen seurakunnan alueeseen. Lasnamäen seurakunnassa tehdään työtä muun muassa asunottomien parissa. Työ toteutuu käytännössä ruoka-apuna, käytännön apuna esimerkiksi kaupassa käyntinä, kirpputoria pitämällä, sekä yhteisötyönä. Lasnamäen toiminnassa tärkeänä nähtiin vastuuta ottavat vapaaehtoiset ja huolehtiva yhteisö.

Haastatteluissa mainittiin myös, että kirkko voi toimia sielunhoidollisena paikana, jossa pääsee selvittämään omia ajatuksiaan. Useat haastateltavat toivat ilmi sen, että seurakunta pyrkii auttamaan silloin, kun joku pyytää apua.

Nyt korona-aikaan tiedotimme, että meihin voi ottaa yhteyttä, jos tarvitsee apua kaupassa käyntiin...

...ei paljon muuta, kun miellä ei ole niin paljon niitä vapaaehtoisia, jotka voisivat käydä kotona.

Kaikki haastateltavat mainitsivat diakonian asiakasryhmäksi ihmiset, jotka kaipaavat keskustelua. Koska kirkossa on paljon vanhaa väkeä, nähtiin asiakasryhmän koostuvan suurelta osin ikäihmisistä. Haastateltavat nostivat kuitenkin esiin myös lapset ja nuoret, perheet sekä työkäiset. Lisäksi diakoniana nähtiin esimerkiksi viittomakielisten, kuurojen, näkövammaisten ja maahanmuuttajien kanssa tehtävä työ, koska se palvelee heikommassa asemassa olevaa ihmisryhmää. Tätä lukeutuu myös erilaiset laitosvierailut.

Ajattelen, että ihmiset, jotka kamppailevat sosiaalisesti, henkisesti ja tunnetasolla. Vanhat ihmiset, perheet, ylipäänsä ihmiset, jotka tarvitsevat neuvoja. He tarvitsevat ihmistä, joka kuuntelee ja joskus he myös tarvitsevat jonkinlaisen ratkaisun kirkolta.

Täällä Pyhän Hengen Seurakunnassa se on ensisijaisesti suuntautunut noihin vanhuksien puoleen.

Isoin työ on heidän kanssaan, joilla ei ole perhettä tai perhe asuu kaukana.

6.3 Diakonian kehittämiskohteet seurakunnassa

Haastatteluissa selvitettiin, miten diakoniatyötä tulisi mahdollisesti kehittää. Kaikissa haastatteluissa oltiin sitä mieltä, että seurakunnan diakoniassa on kehitystarpeita. Haastatteluissa henkilöresurssit nostettiin sekä kehittämiskohteena että -haasteena.

Viisi haastateltavaa nosti ongelmaksi joulutervehdysten kohdalla sen, että joka vuosi muutamaa ihmistä ei tavoiteta ja sukulaiset saattavat kertoa, että tätä

ihmistä ei enää ole. Tähän toivottiin kehittämistä. Yhtenä kehittämiskohteena on siis etsivän työn tarve.

Kaikki haastateltavat nostivat esiin toiveen henkilöresurssien lisääntymisestä, niin työntekijöiden kuin vapaaehtoisten määrään toivottiin muutosta. Yhteydenpito ihmisiin nousi selkeästi tärkeäksi kehityskohteeksi. Haastateltavat toivat ilmi toiveen työntekijästä tai vapaaehtoisista, jotka pitäisivät yhteyttä seurakunnan jäseniin. Tärkeää olisi, että ihminen tietäisi aina varmuudella, kenet tavoittaa.

Työntekijä, jolla on aikaa kohdata ihmisiä, käydä kylässä tai soittaa.

Konkreettinen ihminen, joka oppisi tuntemaan meidän ikäihmiset, pyhäkoululapset ja jolla olisi kokonaiskuva.

Yhdessä haastattelussa tuotiin esiin toivetta avustajasta tai niin sanotusta seuralaisesta jumalanpalvelukseen. Seurakunnan toivottiin myös järjestävän toimintaa jumalanpalveluksien lisäksi. Useassa haastattelussa nostettiin myös toive erilaisista toimintaryhmistä, kuten käsityöryhmistä tai raamattupiiristä.

Olen nähnyt, pelastusarmeijalla Tallinnan alueella toimii sellainen eläkeläisten piiri ja mä olen nähnyt, että se on tosi tärkeä niille ihmisille, että kerran viikossa pystyy kerääntymään.

Erilaisen toiminnan lisääminen koettiin mahdollisuutena saada enemmän seurakuntalaisia kiinnostumaan ja sitoutumaan kirkon toimintaan ja tätä kautta myös innostumaan vapaaehtoistyöstä. Osallistavan toiminnan lisääminen olisi siis yksi kehityskohde.

On ihan mahdollista, että meidän isossa seurakunnassa on joku ihminen, joka pystyisi hyvin ja hänellä olisi aikaa ja olisi vähän myös varaa auttaa, mutta kukaan ei kutsu häntä.

Jokainen ihminen ei itse lähde tekemään, vaan hänelle pitää antaa jonkinlainen ajatus, mitä hän voisi tehdä ja sitten hän tekee sitä riemulla.

Kolmessa haastattelussa toivottiin nuoria enemmän kirkkoon. Kaksi haastateltavaa koki tärkeäksi kirkon jalkautumisen niihin osiin kaupunkia, jossa apua

tarvitaan. Haastatteluista selvisi kirkon sijainnin Vanhan Tallinnan keskustassa vaikeuttavan ikäihmisten pääsyä kirkkoon.

Enemmän mennä niihin kaupunginosiin, jossa tiedetään olevan ongelmia, eikä odottamaan, että joku tulee kirkkoon.

Meidän tulisi käydä enemmän niissä Tallinnan osissa, joissa on avuntarvetta, vanhainkoteja. Esimerkiksi Koplissa oli aiemmin paljon työttömiä ja sitä kautta paljon lapsia, joilla oli ongelmia.

Suomalainen diakoniatyö mainittiin viidessä haastatteluista. Kahdessa haastattelussa ehdotettiin Suomesta avunsaantia diakoniatyön kehittämiseen. Tukea kaivattaisiin ainakin aloittamiseen ja lisäksi koulutukseen esimerkiksi sielunhoidosta. Haastatteluista nousi myös esille, ettei suomalaista diakoniatyönmallia voida sellaisenaan aloittaa Virossa, koska lähtökohdat ja resurssit ovat niin erilaiset.

Minä pidän Suomen systeemistä, se miten on Suomessa diakoniatyö järjestetty.

Eikä myöskään pysty täällä sellaista Suomen mallia rakentamaan, koska asetelmat on niin erilaiset.

Haastatteluista selvisi myös, että muutama vuosi taaksepäin seurakunnalla oli ollut suunnitelma ratkaista ongelmaa kirkon haastavasta sijainnista ja vähäisestä diakoniatyöstä. Pyhän Hengen seurakunnalla on Tallinnassa Weizenbergin tiellä tyhjä kellaritila. Seurakunta yritti hakea projektirahoitusta tilan remontointiin. Tilaa olisi voitu käyttää seurakunnan yhtenä kokoontumispaikkana, koska sinne pääsee julkisilla kulkemaan. Lisäksi ajatuksena oli vuokrata tilaa toimintaterapeuteille ja saada näin tuloja seurakunnan diakoniatyön tarpeisiin. Projektirahaa ei myönnetty, koska nähtiin tämä toiminta kirkosta kaukaiseksi.

Kun kirkko pyytää ihmisiä auttaa, vanhoja ihmisten kanssa toimia, niin kuin se olisi kirkolle vierasta. Se ei ole kirkolle vieras asia, mutta se projektihakemus ei mennyt läpi.

Useammasta haastattelusta nousi esille se, ettei kirkon tarvitse yksin kaikkea toimintaa toteuttaa ja itselleen haalia. Yhdessä haastattelussa ideoitiin sitä, kuinka

kirkko voisi koota yhteen tiedon siitä, mistä tahoilta ja millaista apua on saatavilla. Kehittämiskohteena siis palvelupolkujen selkiytyminen.

Meidän ei pidä liikaa toimintaa haalia, että jokainen seurakunta on oman näköisensä ja toimii omien jäsentensä tarpeiden mukaan.

6.4 Kehittämisen haasteet seurakunnassa

Diakoniatyön ja sen kehittämisen haasteiksi nostettiin seurakunnan resurssit. Henkilöresurssien vähyys nousi kaikista haastatteluista esille. Ongelmaksi nostettiin vapaaehtoisten vähyys ja se, ettei ollut varaa myöskään palkata tähän tehtävään työntekijää. Papit ovat nyt jo todella kiireisiä. Ihmiset eivät voi keskittyä liian moneen asiaan yhtä aikaa, vaan se mitä tehdään, tulisi tehdä kunnolla.

Tarvitaan selkeä strategia, kuinka työtä tehdään. Mielestäni tarvitaan kokonainen tiimi, tehtävää ei voi laittaa yhden ihmisen harteille, vaan tukea tehtävään.

Vapaaehtoisten löytäminen koettiin haasteeksi. Tähän nähtiin vaikuttavan nykypäivän kiire, virolaisten taloudellinen tilanne, sielunhoidon ja tuen riittämättömyys, sekä virolaisten introverttius. Diakoniatyö nähtiin raskaana työalana varsinkin vapaaehtoisen näkökulmasta. Haasteeksi nousi myös uusien jäsenten kirkkoon sitoutuminen. Ihmiset hakeutuvat konfirmaatioon päästäkseen naimisiin ja sen jälkeen heitä ei näy kirkossa.

Erialaisten toimintaryhmien järjestäminen vaatii vetäjän.

Meillä ei ole rahallisesti mahdollista ottaa enempää ihmisiä meille töihin.

Monet työskentelevät kahdella eri paikalla, että tulisi toimeen, siksi vapaaehtoistyö ei ole virossa niin tehokas kuin se voisi olla.

Useammassa haastattelussa kehittämisessä tärkeäksi koettiin työn jatkuvuus, työn tulisi olla jatkuvaa, ei vain kerran vuodessa tehtävää. Haastatteluissa pohdittiin, kuinka kyettäisiin järjestämään pitkäaikaista ja jatkuvaa toimintaa. Tässä yhteydessä yksi haastateltavista nosti myös esiin suomalaisten lähetystyöntekijöiden projektiluontoisen työn ongelmallisuuden. Suomalaisen lähetystyöntekijän

palkan maksaa suomalainen lähetysjärjestö ja työprojektin loputtua pitäisi löytää Virosta resurssit jatkaa aloitettua toimintaa.

Lasnamäen alueella haasteena mainittiin kielimuuri, koska suuri osa väestöstä puhuu venäjää. Myös Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan tilat nostettiin kehittämisen haasteeksi.

Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että tekisimme keittoa, mutta meillä ei ole tähän soveltuvaa keittiötä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata ja selvittää Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan työntekijöiden sekä vapaaehtoisten kokemuksia seurakunnassa toteuttavasta diakoniasta ja sen kehittämiskohteista. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnan diakoniatyön kehittämiseksi. Tutkimuksen myötä esiin nousi kehittämiskohteita seurakunnan diakoniatyöhön. Tuloksia voidaan käyttää seurakunnan oman toiminnan tarkasteluun ja kehittämiseen.

Tutkimuksessa selvisi, että Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnassa diakoniatyötä tehdään ihmisresurssien puitteissa ja diakoniaksi luetaan lähes kaikki seurakunnan ihmistenparissa tekemä työ. Ihmisten kohtaaminen ja vuorovaikutus onkin keskeinen osa diakoniatyötä ja lähimmäisenrakkaus ohjaa kaikkea kirkossa tapahtuvaa kohtaamista ja vuorovaikutusta (Thitz ym., 2020, 89). Erityisesti diakoniaksi luettiin joulunajan tervehdyskäynnit, aluetyö, verkostotyö ja lapsityö. Diakoniatyötä seurakunnassa toteuttavat niin seurakunnan työntekijät kuin vapaaehtoisetkin. Tämä yhdessä toteutettava diakonia on yhteisöllisyyttä (Thitz ym., 2020, 326).

Diakoniatyö nähtiin kuitenkin vähäisenä, koska esimerkiksi seurakunnan ikäihmisten tilannetta voitiin kartoittaa lähinnä vain kerran vuodessa ja seurakunnalla on vähän aktiivisia vapaaehtoisia. Haastatteluista selvisi, että seurakunta on kiinnostunut kehittämään omaa diakonista toimintaansa. Haastateltavat tunnistivat kehittämiskohteeksi vastaamisen ihmisten yksinäisyyteen ja tarpeeseen keskustelulle. Kehittämiskohdiksi seurakunnan diakoniatyössä esiin nousi tarve henkilöstä, jonka vastuualueena olisi diakoniatyö. Tähän liittyen toivottiin organisoidumpaa vapaaehtoistoimintaa ja nostettiin esiin idea suomalaisten avusta toiminnan aloittamisessa. Virossa diakoniatyöntekijälle ei ole ammatillista koulutusta, joten osaaminen esimerkiksi vapaaehtoistyön organisointiin ja sielunhoidon järjestämiseen voisikin tulla Suomesta. Diakoniatyön nähtiin kuitenkin tarvetta olla

jatkuva, joten projektityöntekijän palkkaamisessa tulee huomioida, kuinka toiminta saadaan jatkumaan projektin päätyttyä.

Diakoniatyön kehittämisessä haasteena on suurelta osin seurakunnan vähäiset resurssit. Seurakuntien rahalliset resurssit ovat Virossa pienemmät kuin Suomessa, koska Viron evankelisluterilaisilla seurakunnilla ei ole verotusoikeutta (Ruotsala 2020, 15). Haastatteluista saatiin selville, minkä vuoksi vapaaehtoisresurssit ovat Virossa pienet. Virolaisilla ei välttämättä ole ajallisesti ja rahallisesti mahdollisuutta toimia vapaaehtoisena kirkossa, sillä riittävän elannon saaminen vie aikaa. Vapaaehtoisten merkitys korostuu Viron kirkossa eri tavalla kuin Suomessa, sillä palkattuja työntekijöitä on vähemmän.

Seurakunnan diakoniatyön kehittäminen tulisi aloittaa miettimällä, miten resursseja voidaan lisätä. Hyvin suunniteltuna ja koordinoituna toiminta voisi pyöriä vapaaehtoisvoimin. Toisaalta olisi hienoa löytää jatkuva rahoitus diakoniatyöntekijän palkkaamiseen.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Haastatteluihin liittyy aina eettisiä kysymyksiä, varsinkin kun haastatellaan suorassa kontaktissa henkilöitä. Ihmisiä haastateltaessa on huomioitava informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksilöllisyys. Informointiin perustuvassa suostumuksessa on mietittävä, kuinka paljon haastateltaville kerrotaan haastattelujen tavoitteista ja yksityiskohdista. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 19-20.) Opinnäytetyötä varten haastateltavia informoitiin haastattelusta saatekirjeellä tai yksinkertaisemmalla viestillä, jossa kerrottiin haastattelun aihe ja sen merkityksestä seurakunnalle. Syvemmin haastattelun sisällöstä ja käyttötarkoituksesta ei kerrottu, jottei se johdatellut haastateltavia. Lisäksi saatekirjeessä kerrottiin, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastattelutilanteen vaikutukset haastateltaville ovat myös eettinen kysymys (Hirsjärvi & Hurme 2008, 20). Saatekirjeessä luki myös, ettei haastateltavien henkilöllisyys selviä haastatteluraportista. Haastattelun alussa kerroin vielä uudestaan osallistumisen olevan vapaaehtoista ja haastateltavien henkilöllisyyden salaamisesta. Koska kyseessä on pieni seurakunta, vaarana oli se, että jo pienilläkin tunnistetiedoilla raportissa seurakunnan sisällä haastateltavat voidaan tunnistaa. Tämä otettiin huomioon raporttia kirjoittaessa.

Teemahaastattelussa tutkijalla on niin sanotusti valta valita, mitä teemoja ja niihin liittyviä kysymyksiä hän esittää haastatteluissa. Ongelmaksi voi muodostua tutkimusaineiston ajautuminen tutkijan haluamaan suuntaan eli aineiston tai tutkittavan saastuminen. Teemahaastattelussa vuorovaikutussuhteessa ollessa on myös mahdollista, että tutkittava pyrkii miellyttämään tutkijaa vastauksillaan. (Kananen 2017, 105.) Tätä saastumisen vaaraa oli pyritty välttämään lähestymällä aihetta useasta teemasta käsin. Haastattelukysymykset toimivat runkona jokaisessa haastattelussa, jolloin kaikkien haastateltavien kanssa käsiteltiin samat teemat, muttei välttämättä kaikkia samoja kysymyksiä. Vastaajien rooli seurakunnassa ja oma kokemus diakoniasta syvensivät eri tavalla teemoja.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa erityisesti haastattelujen onnistuminen. Haastattelutilanteen järjestämisellä on merkitystä haastattelun onnistumisessa. Haastattelijan on tärkeää luoda luottamuksellinen ilmapiiri jo haastattelun alussa

(Kananen 2017, 91). Tätä luottamuksellista ilmapiiriä pyrin haastatteluihin luomaan jo saatekirjeessä. Haastattelutilanteisiin oli varattu riittävästi aikaa ja haastateltavilla oli tilaa vastata kysymyksiin. Haastateltavilla oli myös mahdollisuus palata edellisiin kysymyksiin, jos vielä tuli jotain mieleen.

Haastatteluaineiston luotettavuuteen vaikuttaa sen laatu. Luotettavuuteen voi vaikuttaa se, jos haastattelut on toteutettu eri tavalla, esimerkiksi lähi- tai etähaastatteluina. Litterointi voi vaikuttaa myös haastatteluaineiston luotettavuuteen. On tärkeää huomioida, tehdäänkö litteroinnit jokaisesta haastattelusta samalla tavalla. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 185.) Litteroinnilla tarkoitetaan esimerkiksi äänitallenteen kirjoittamista kirjalliseen muotoon analysointia varten. Teema-haastattelussa litterointi tapahtuu sanatarkasti. (Kananen 2014, 101—102.) Opin- näytetyön haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin käyttämällä litteroinnissa saman- laista kaavaa kaikkien haastatteluiden kohdalla. Kaikki haastattelut litteroitiin kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla haastattelut pyrittiin litteroimaan sanatar- kasti. Englanniksi ja viroksi tehdyt haastattelut käännettiin litterointivaiheessa suomeksi, jotta aineisto oli samanlaisessa muodossa keskenään. Tämä oli myös välttämätöntä sen vuoksi, etten olen ikinä opiskellut viron kieltä ja kirjoitustaitoni viron kielellä on huono. Toisella litterointi kierroksella haastattelut kuunneltiin vielä uudestaan ja varmistettiin, että litteroitu teksti vastasi haastatteluiden sisäl- töä ja suomenkielinen käänös oli selkeä eikä vääristänyt vastausta. Tämän jäl- keen litteroinnit muokattiin niin, että haastateltavan henkilöllisyys ei paljastu.

9 POHDINTA

Opinnäytetyö saavutti tavoitteensa: selvityksestä käy ilmi minkälaista diakonia- työtä seurakunnassa tehdään ja kuinka sitä voitaisiin kehittää. Sairaanhoidaja- diakonissan näkökulmasta näen opinnäytetyöni aiheen merkityksellisenä paikal- lisen väestön terveyteen ja hyvinvointiin, sillä kirkko toimii heikomman puolusta- jana. Ajattelen tämän selvityksen olevan merkityksellinen Tallinnan Pyhän

Hengen seurakunnalle, koska se kokoaa yhteen useampia näkemyksiä ja kokemuksia. Toivon tutkimusta hyödynnettävän diakoniatyön kehittämisessä. Opinnäytetyön tuloksia voidaan käyttää rahoituksen hakemisessa näyttönä siitä, että seurakunta on todella kiinnostunut diakoniatyönsä kehittämisestä ja se koetaan myös tarpeellisenä. Tämä opinnäytetyö on myös merkityksellinen suomalaisen diakoniatyön, lähetystyön ja ystävyysseurakuntatyön näkökulmasta, koska suomeksi ei ole Viron kirkon diakoniatyöstä paljon kirjallisuutta. Opinnäytetyö nostaa esiin globaalin ja ajankohtaisen ongelman kirkkoon sitoutumisesta. Opinnäytetyö selventää suomalaiselle lukijalle myös Viron yhteiskunnallista tilannetta.

Opinnäytetyöprosessin aloitin jo keväällä 2020 hyväksyttämällä opinnäytetyön ideapaperin. Tässä vaiheessa opinnäytetyöprosessi jäi kuitenkin muiden opintojen vuoksi tauolle. Syksyllä 2020 sovin työelämäyhteistyötahon kanssa tarkemmin opinnäytetyöstä ja aloitin kasaamaan teoriapohjaa. Tänä keväänä opinnäytetyön aikataulu on ollut tiukka, mutta riittävä, sillä olen keskittynyt täysipäiväisesti vain opinnäytetyöhön. Yhteistyö työelämätahon kanssa sujui hyvin ja tutkimuksen toteuttaminen onnistui. Haastattelut sujuivat englannin ja viron kielellä hyvin, mutta litterointivaiheessa kääntäminen suomen kielelle otti aikaa. Opinnäytetyöni molemmat ohjaavat opettajat vaihtuivat kesken opinnäytetyöprosessin ja se aiheutti jonkin verran haastetta. Opinnäytetyöprosessissa haastavinta oli kuitenkin itse tutkimusmenetelmään liittyvä osaaminen, joka kuitenkin lisääntyi prosessin edetessä. Teemahaastattelu ja sisällönanalyysi toimivat tässä opinnäytetyössä, ja tutkimuskysymyksiin saatiin niiden avulla vastaukset. Tutkijana minulla on vielä paljon kehittymistä, mutta nyt olen kuitenkin saattanut ensimmäisen tutkimukseni alusta loppuun. Opinnäytetyöprosessin aikana oma mielenkiintoni aiheetta kohtaan lisääntyi entisestään ja tunnistin itsessäni mielenkiintoa kehittää diakoniatyötä niin Suomessa kuin Virossakin.

LÄHTEET

- Eesti Evangeelse Luterliku Kirik (i.a.). *Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku. Kirikuseadus*. Saatavilla 3.1.2021 <https://www.eelk.ee/wp-content/uploads/2015/08/kirikuseadustik.pdf>
- EELK Usuteaduse Instituut, (ia.). *Diakoniameti taotlejate haridus- ja kutsenõuded ning eksamineerimise kord*. Saatavilla 22.1.2021 https://ui.eelk.ee/images/pastoraalseminar/diakonikoolitus/EELK_diakoniameti_eksami_kord.pdf
- Gothóni, R, Jantunen, E. (2010). *Käsitteitä ja käsityksiä diakoniatyöstä ja diakonisestatyöstä*. Helsinki. Kirjapaja
- Gothóni, R., Helosvuori, R., Kuusimäki, K. & Puuska, K. (toim.) (2012). *Kantaa toistenne kuormia: Diakoniatyön perusteet ja käytäntö*. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kirjayhtymä
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihevaiheelta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kirkkohallitus. (2020) *Diakonian viranhaltija ydinosaamiskuvaus*. Saatavilla 3.1.2021 https://evl.fi/documents/1327140/43561565/Diakonian_viranhaltijan_ydinosaamiskuvaus_2020+pdf.pdf/2f47a08a-75ca-5e50-e3a7-44a830701b6c?t=15966441411657
- Kirkon tutkimuskeskus (2020). *Kirkon kehittämistyön tukena. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2016–2019*. Saatavilla: <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4109/viewmode=previewview>

- KL 1054/1993. Kirkkolaki. Saatavilla 12.12.2020 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>
- Kopperi, K. (2015). *Ristinrakkaus. Matka Lutherista suomalaiseen seurakuntaelämään*. Helsinki: Kirjapaja.
- Kotisalo, H. & Rättyä, L. (2014). *Diakonissat terveyden edistäjinä*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Latvus, K. & Elenius, A. (toim.). (2007). *Auttamisen teologia*. Kirjapaja. Saatavilla 7.3.2021 <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-607-532-0>
- Lindroos, J-E., & Lohivesi, K. (2004). *Onnistu strategiassa*. Helsinki: WSOY.
- Malkavaara, M. (2015). *Diakonia ja diakonivirka*. Helsinki: Kirkkohallitus. Saatavilla 2.1.2021: <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/1545/viewmode=previewview>
- Pitkäranta, A. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – Työkirja ammattikorkeakouluun*. Jokioinen: e-Oppi Oy.
- Raamattu*. (1992). *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos*. Kirjapaja.
- Repo, T., & Vahvaselkä, I. (1994). *Suunnitelmallinen markkinointi. Suunnittelu, tutkimus ja kansainvälistyminen*. Porvoo: WSOY.
- Ruotsala, P. (2020). *Kohti kokonaisvaltaista ihmisyyttä. Kirkon perheneuvonnan synty Virossa*. Helsinki: Suomen Lähetysseura.
- Suomen ev.lut. kirkko (2020). *Ovet auki. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026*. Saatavilla 7.3.2021 <https://evl.fi/documents/1327140/77189567/suomen-ev.lut.kirkon-strategia-vuoteen-2026.pdf>
- Suomen ev.lut. kirkko (2020). *Nro 141. Kirkkohallituksen päätös diakonian viran haltijalta ja diakoniatyötä pääasiallisena tehtävänään tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta*. Saatavilla 7.3.2021 <https://evl.fi/plus/paatoksenteko/lainsaadanto/kirkon-saadosko-koelma/saadoskokoelma-nro-63/nro-141>
- Suomen ev.lut. kirkko (i.a.). *Diakonit ja diakonissat ihmisten kesellä*. Saatavilla 7.3.2021 <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/toissa-kirkossa/amatit/diakoni-ja-diakonissa>
- Suomen Lähetysseura i.a. *Viro*. Saatavilla 28.12.2020: <https://felm.suomenlahetysseura.fi/tyomme/eurooppa/viro/>

- Thitz, P., Malkavaara, M., Rättyä, L., & Valtonen, M. (toim.). (2020). *Diakonisen hoitotyön perusteet ja käytäntö*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla 2.1.2021: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/345797/DIAK_Opetus_6_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusyhtiö Tammi. Saatavilla 10.3.2021 <https://www.elibslibrary.com/reader/9789520400118>

LIITE 1. Haastattelukysymykset

Haastateltavan taustan kartoitus

Mikä on roolisi seurakunnassa? (Työtehtävät/vastuut)

Kuinka kauan olet toiminut tässä tehtävässä?

Mikä koulutus tai perehdytys sinulla on näitä tehtäviä varten?

Miten diakonia näkyy tehtävissäsi?

Tallinnan Pyhän Hengen seurakunnassa toteutettava diakoniatyö

Kuinka määrittelisit diakonian?

Miten diakoniaa toteutetaan käytännössä seurakunnassa? Mitkä ovat mielestäsi oleellisia diakonian toteutustapoja seurakunnassa?

Ketä ihmisiä diakonia kohtaa? Minkälaista apua he kaipaavat seurakunnalta?

Kuinka paljon aikaa ja resursseja seurakunnassa käytetään diakonian asiakasryhmän tarpeisiin? Esimerkiksi vuodessa suurin piirtein.

Ketkä toteuttavat seurakunnassa diakoniatyötä?

Mikä on mielestäsi hyvää ja toimivaa seurakunnassa toteutettavassa diakoniasa?

Mitä haasteita diakonian toteuttamisessa on ilmennyt? Mikä ei toimi tai mihin kaivattaisiin muutosta?

Mitä diakonian tarpeita on, joihin ette vielä vastaa?

Mihin asioihin pitäisi mielestäsi panostaa enemmän ja miten diakoniatyötä voisi seurakunnassa kehittää?

Mitä haasteita kohdataan diakoniatyön kehittämisessä?

Miten kehittämisen haasteisiin voitaisiin vastata?

Mikä olisi unelmasi seurakunnassa toteutettavasta diakoniatyöstä?

Intervjueeritava tausta kaardistamine

Milline on Sinu ülesanne koguduses? (Tööülesanded/vastutusala)

Kui kaua olete selles vastutusala olnud?

Milline koolitus või orientatsioon teil nende ülesannete jaoks on?

Kuidas diakooniatöö on seotud Sinu tegevustega/Mil viisil diakooniatöö on nähtav Sinu tegevustes?

EELK Tallinna Püha Vaimu koguduse diakooniatöö

Kuidas määratleksite diakooniat?

Kuidas diakooniatööd koguduses teostatakse? Millised on Sinu arvates olulised diakooniatöö meetodid koguduses?

Milliseid inimesi diakoonia kohtab? Millist abi nad vajavad koguduselt?

Kui palju aega ja ressursse koguduses kasutatakse diakooniatöö sihtgrupi vajaduste heaks? Näiteks umbes aasta.

Kes koguduses diakooniatööd teevad?

Mis on Sinu hinnangul koguduse diakooniatöös hästi ja mis toimib?

Milliseid väljakutseid diakooniatöö tegemises on esinenud? Mis ei toimi või mille osas oleks vaja muutust?

Milliseid diakooniatöö vajadusi näete, millele hetkel veel ei vastata?

Mille osas tuleks Sinu hinnangul panustada rohkem ja kuidas diakooniatööd võiks koguduses arendada?

Milliseid väljakutseid esineb diakooniatöö arendamisel?

Kuidas neile väljakutsetele oleks võimalik lahendusi leida?

Kirjelda oma unistuste diakooniatööd koguduses.

LIITE 2. Saatekirje

"Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille."

(Matt. 7:12)

Hyvä Pyhän Hengen seurakunnan työntekijä tai vapaaehtoinen, olet kutsuttu osallistumaan haastatteluun koskien seurakunnan diakoniatyötä. Haastattelu on merkityksellinen seurakunnalle ja se on osa seurakunnan diakoniatyöstä tehtävää selvitystä. Haastattelu on osa minun opinnäytetyötäni suomalaiseen Diakonia-ammattikorkeakouluun. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja haastateltavien henkilöllisyys ei ilmene tutkimusraportista. Olethan ystävällinen ja sovit oman haastatteluajan aikavälille 7.-10.2.2021. (puh. XXX, sähköposti XXX)

*Ystävällisin terveisin,
Emmi Vuojolainen*

"Kõike siis, mida te iganes tahate, et inimesed teile teeksid, tehke ka nendele."

(Mt 7:12)

Lugupeetud EELK Tallinna Püha Vaimu koguduse töötaja või vabatahtliku töötajaja, oled kutsutud osalema koguduse diakooniatööd käsitlevas intervjuus. Intervjuu on koguduse jaoks oluline ja see on osa koguduse diakooniatöö kokkuvõttest. Intervjuud on osa minu diplomitööst Soomes asuvas diakooniatöö kõrgkoolis Diakonia-ammattikorkeakoulu. Intervjuus osalemine on vabatahtlik ja intervjuueeritud isikute kohta ei avaldata uurimuse kokkuvõttes infot.

Oleksin väga tänulik, kui võtaksid minuga ühendust ja lepiksite kokku Sulle sobiva (eestikeelse) intervjuu aja (ajavahemikus 7.-10. veebruar 2021). (telefonil XXX, meiliaadress XXX)

Heade soovidega

Emmi Vuojolainen